

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

17. An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Christiano temporalem potestatem? Ex part. 1. tract. 2. res. 122. aliàs 121.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

idem sit, quod territorium tenuit Angel. & Doctores in Aub. quomodo Episcopus, §. non aliter. Alber. in dictionario, verbo Diocesis: Dicunt enim quod Diocesis significat locum spirituales, sicuti Territorium locum temporalem. Vnde ex his omnibus patet negandum esse Rippol. Episcopos non habere Territorium.

Sup. hoc infra in Ref. 40. §. vlt. & in Ref. 58 §. & 60.

6. Tertio, in d.c. 1.1. n. 24. tenet tunc aliquod statum esse contra libertatem Ecclesiasticam quando aufertur, quod Ecclesie acquisitum est, secus autem si ex iusta causa prohibetur aliquid acquirere, sed hæc doctrina est reicienda, quia ex illa sequeretur validum esse statutum, quod bona v. g. stabilia non relinquuntur Ecclesie, quod omnino negandum est. Vnde opinio Rippol. esse proflus reprobendam ego satis probavi in p. 6. tract. 3. resol. 9. Ideo omnino me recognoscat.

Sup. hoc infra in Ref. 40. §. vlt. & in Ref. 58 §. & 60.

7. Quarto, Idem Rippol. in meo C. num. 70. adducit textum qui est c. 14. 1. 2. p. caus. 2. g. 7. ex cuius verbis, ait ille: satis euidenter apparet Summum Pontificem se correctioni Imperatoris subicere, si igitur Sum. Pontifex de se hoc facit, quid mirandum quod Clericos in certis casibus permittat à Iudicibus secularibus iudicari? Ita ille, sed optarem hæc nunquam dixisse, nec talem textum adduxisse: Dicendum est igitur, Pontificem in illo textu subiecisse se Imperatori, tanquam Iudici arbitro, & quodam vini directiuam, non coactiuam, vt optime obseruat Suarez in Regem Anglia lib. 4. cap. 7. n. 9. & Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 2. c. 29. igitur non debebat Rippol. de illo textu tam magnum festum facere, nec argumentari de vi directiuam ad coactiuam.

Sup. hoc infra in Ref. 40. §. vlt. & in Ref. 58 §. & 60.

8. Item dictus Rippol. in c. 6. n. 37. defendens recursum Clericorum ad Iudicem secularem pro vi tollenda docet, Iudicem secularem posse supplere negligentiam Iudicis Ecclesiastici, sed hoc minimè est admittendum, vt expressè patet in c. qualiter & quando de Iudic. Et ita ex eodem textu, probant Glossa, & Panormit. ibid. n. 7. Glossa in c. placuit el primo, 1. 1. quæst. 1. Archidiaconus in d. cap. filii vel nepotibus, 16. q. 7. & ratio est: Nam Iudex secularis nullam habet iurisdictionem in Clericum reum, neque potest ab Imperatore accipere; ergo propter negligentiam Ecclesiastici illam habere non potest, cum illam non adquirat ex vi Iuris Diuini, Canonici, aut naturalis. Tum etiam hæc Iudex laicus inferior est Ecclesiastico, & inferior superioris defectum supplere non potest, cum ergo & conuerso Iudex Ecclesiasticus superior sit laico, rectè potest negligentiam laici supplere, erit ergo in eò casu remedium petendum à superiori prelato.

Sup. hoc infra in Ref. 40. §. vlt. & in Ref. 58 §. & 60.

9. Nec obstat textus in Aub. de sanctissimis Episcopis collatione 9. & nouella 123. §. si quis autem permissaria, vbi constituit Iustinianus, quod data negligentia Iudicis Ecclesiastici licitum est actori laico eoram seculari Iudice Clericum vocare, & idem in nouella 83. authent. vt Clerici apud proprios Episcopos, & refertur in cap. si quis cum Clerico 11. quæst. 2. fate-mur tamen, quod in hoc articulo nulla est habenda ratio decisionum Iustiniani, qui non potuit privilegium Clericorum limitare.

Sup. hoc infra in Ref. 40. §. vlt. & in Ref. 58 §. & 60.

10. Ad auctoritatem cap. filii quod adducit in sui fatorem Rippol. respondeo dictum textum variè à Doctores interpretari. Primum interpretatur Glossa, verbo Regis, supra allegata locum habere quando Episcopus, propter potentiam Clerici dilapidantis eum non potest comprimere, & postulat à Rege, vt eum corrigat argumento c. peius. 11. q. 1. sed communiter damnatur quia contrarium probat ipsa littera textus, nec Rex habet potestatem corrigendi, vt

Sup. hoc infra in Ref. 40. §. vlt. & in Ref. 58 §. & 60.

sepe repetitum est, & ita damnatur gloss. ab Archidiacono, & Bellamera, ibi Abbas, & communis n. 7. in d. c. qualiter, & quando Secundo interpretatur gl. deficiente Episcopo Clericum dilapidantem à Rege puniri posse argumento cap. ex transmissa de foro comp. sequitur Turrecremata ibi; sed errant à parte, quia Episcopi negligentia non sufficit ad tollendam laicorum incapacitatem, vt expressè definitum est in dicto capite, qualiter, & quando, de iudiciis, ex quo glossam improbant Archidiaconus, Bellamera ibi, Abbas, & communis n. 7. in dicto cap. qualiter, & quando. Tertio, Archidiaconus, & Abbas interpretantur Regis auribus denunciandam esse Sacerdotis culpam, non vt ipse Clericum comprimere possit, sed vt hortetur, & inflet apud superiorem. Reicitur tamen ex eo quod eodem gradu denunciatur ibi Regi si Metropolitanus negligens fuerit, quo denunciatur Metropolitanus si Episcopus negliget, sed Metropolitanus denunciatur, vt corrigat, ergo & Regi. Ideo quarto alij tentant textum intelligi, quando Rex fuisse patronus; vt constat ex iisdem; improbat tamen, quia & diuinat, & quia verius quod licet Rex sit patronus, cognitionem non habet contra Clericos à se presentatos ex nostro textu & capite sequenti. Vnde vera est interpretatio textus in dicto cap. filii, vel nepotibus, procedere iuxta antiqui temporis consuetudines, nouioribus à Pontificum Constitutionibus iam abrogatas, vt constat ex nostro textu, & apertius ex Capite, at si Clerici, capite Clerici, & dicto capite qualiter, & quando, ex quo correctum esse sentiunt Archidiaconus, & Bellamera, ibi, affirmant Imola; & Abbas d. num. 7. in d. cap. qualiter, & quando, ita verissimum est.

Sup. hoc infra in Ref. 40. §. vlt. & in Ref. 58 §. & 60.

11. Nota verò quod idem Rippol. postea inc. 12. n. 98. contrariam sententiam docuit, (& ideo videtur se retractasse) asserendo nullo modo ob negligentiam Prelati posse habere recursum ad iudicem secularem.

12. Et tandem assensit Rippol. in cap. 27. num. 42. reprensalia posse iudici à iudice seculari contra personas Ecclesiasticas, sed hæc sententia pugnat expressè cum textu in c. si pignorationes de iur. & illa meritò refellit cum multis Marthæ de iur. p. 4. cent. 1. cas. 41. n. 26. & seq. Vide etiam Sayr. de cens. lib. 3. c. 34. n. 2. & seq. tum aliis quos citat & sequitur Barbof. in nouiss. edis. de off. & potest. Episc. p. 3. Alleg. 50. n. 218.

13. Et hæc adnotare volui, non quidem animo contradicendi Rippol, viro quidem docto, sed in defensionem Ecclesiasticæ immunitatis; de cætero dictum tractatum satis vtilem, & eruditum existimo.

RESOL. XVII.

An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Christiano temporalem potestatem? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 122, alias 121.

§. 1. Prima sententia docet, Summum Pontificem in toto orbe Christiano iurisdictionem, & potestatem immediatè à Deo sibi commissam habere habitu quidem, cum eius vsum, & exercitium in seculares transtulerit. Ita DD. quos citat Christophor. de Anguiano vbi infra num. 15. Comitulus in tract. Apologet. c. 3. per 101. Peteira vbi infra num. 1. Marthæ de iurisdic. part. 1. cap. 18. cum seq. & hanc opinionem nouissimè ex Theologis docet Pelantius in tr. de potest. Pontificis, disput. 2. & seq. vbi probat hanc sententiam ex multis iuribus, & præcipuè per extrinsec. Vnam sanctam, Bonifacij VIII. Vide etiam circa præsentem

presentem questionem Valenzuelam in *deser. Monitory Pauli V. part. 7. n. 45. & seq.*

2. Sed mihi contraria sententia probabilior videtur, quam tenent communiter Theologi, & plerique Iuriconsulti. Dico igitur, quod Summus Pontifex in terris Principum non habet iurisdictionem directam quoad temporalia: ex vi tamen Pontificalis officij habet sufficientem potestatem super omnia negotia sacra, quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesie defensionem, & ad bonum spirituale, ac ad finem Ecclesiasticae potestatis supernaturalis assequendum. Potest igitur Summus pontifex indirecte, & minus principaliter, exercere supremam potestatem in temporalibus, quatenus id exigit, vt diximus finis supernaturalis, & in ordine ad bonum spirituale. Et ita docet Bellarm. *contr. 3. lib. 5. c. 6. Malderus in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. Azor. p. 2. lib. 11. c. 5. q. 6. Suarez de leg. lib. 3. c. 22. Tann. in p. 2. disp. 4. q. 4. dub. 1. n. 31. Moh. de inst. tom. 1. tract. 2. disp. 29. conclu. 3. Rebellius p. 2. lib. 14. quaest. 23. sect. 1. nu. 2. & 3. & sect. 5. num. 29. Christophorus Anguiano tract. de leg. tom. 1. lib. 3. contr. 17. numer. 29. & seq. Maynardus de priuileg. Eccles. part. 1. art. 6. numer. 1. Salgado de protectione Regia, tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 1. numer. 55. Ceuallos tract. de cognitione per viam violentia, in Prolog. num. 9. in fine, & num. 12. Paramus de origin. Inquis. lib. 3. quaest. 1. opin. 4. Syluius in 2. 2. quaest. 66. articul. 1. queritur. conclus. 2. & 3. Pereira de manu regia, prel. 1. num. 4. & seq. Barbosa in collectan. tom. 2. lib. 4. tit. 17. cap. 13. num. 37. Morla in empor. iur. part. 1. tit. de iuris. quaest. 4. Sotus in 4. dist. 25. quaest. 2. art. 1. Turrecremata in summa lib. 2. c. 13. & alij penes ipsos. Vide etiam circa presentem questionem Bobadillam in *polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 2. & seq.* Restat modò respondere ad argumentum ex Bonifacio Pontifice.*

Sup. hoc infra in Ref. 329. §. 3. ante medium, à Verf. consequentia, & late infra in tract. 15. Ref. 7. 8. & 9. per toas, & in tr. 12. ex Ref. vnica §. Sed displicet & in tr. 8. Ref. 7. in principio.

RESOL. XVIII.

Quomodo sit intelligenda Extrauag. Vnam sanctam Bonifacy VIII? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 123. alias 122.

§. 1. **R**espondeo cum Christophoro Anguiano, loco citato, in tract. de legib. lib. 2. contr. 17. nu. 64. quod mens Pontificis in supradicta extrauagante nequaquam fuit, velle Reges & Principes Christianos subiicere magis imperio Ecclesie, quam antea erant; sed tantummodo demonstrasse, quod vltra gladium spirituale, est etiam in Ecclesia gladius temporalis, non actu, & directe exercendus; sed habitu, & indirecte duntaxat, eo modo, quo in superiori resol. dictum est. Verum quia multi putabant, nec recte, vt tumque gladium esse actu apud Romanum Pontificem, & imperium ab eodem haberi, idque tanquam veritatem catholicam definitum esse in dicta Extrauag. Vnam sanctam, ideo Clemens V. ad tollendum illum rumorem statuit in Extrauag. Meruit, Bonifacium VIII. in dicta Extrauag. Vnam sanctam, non generasse praedictum Regi, Regno, aut Regnicolis Francie; neque intendisse Bonifacium, neque mentis suae fuisse; aliquid illis praedictum inferre, nec illos magis subiicisse, quam antea essent subiecti; vt ita dicta Extrauag. Meruit, nihil noui constituerit; sed magis declarauerit praedictam Extrauag. Vnam sanctam, qua ex tot Interpretum Commentariis aliquantulum obscura videbatur. Hæc Anguianus perdoctè, vt semper solet. Sed ex supradictis sequitur decisio subsequens Resolutionis.

Quæ hic est Ref. antecedens.

RESOL. XIX.

An Summus Pontifex possit cognoscere, & inuicem existerè competens, vbi lis aliqua, & discordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoscentes? Ex p. 1. tr. 2. Ref. 124. alias 123.

§. 1. **R**espondeo, quod si dum consentiunt in Iudicem aliquem, vel arbitrum, & ex tali discordia, seu lite, probabiliter timetur, vel fidei catholicae, vel Ecclesie, seu boni spiritualis detrimentum, ex bello, seditione, vel perturbatione Republicae, tunc potest, & debet Romanus Pontifex in ordine ad finem supernaturalem, & ad vitandam eiusmodi incommoda, cognoscere, & sententiam ferre, cui tales Principes Christiani stare tenentur. Et ita docet Molina de inst. tom. 1. tract. 1. disp. 19. qui citat Victoriam, Riccium, Durandum, & Turrecrematam. Idem docet, Sotus in 4. dist. 25. q. 2. art. 1. concl. 4. & Anguianus tr. de legib. 1. lib. 2. contr. 17. n. 79.

Quoad hoc in tom. 7. tr. 7. lege doctrinam Ref. 2. & aliterius verf. eius not.

Sed ad alia procedamus magis in praxi occurrentia.

RESOL. XX.

An Reges, & Principes recipiant suam potestatem immediate à Deo? Et quid de potestate Pontificis? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 126. alias 125.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Ceual. & aliqui Iuriconsulti. Alij secus sentiunt. Sanè Pontificem suam potestatem accipere immediate à Deo, apud omnes constat.

Sup. hoc in Ref. 315. §. 8.

2. Nec obstat, quod homines eligere Pontificem dicuntur: nam eligendo, seu nominando, nullam ipsi potestatem, vel auctoritatem pontificiam electæ personæ tribuunt; sed eam solummodo Deo veluti presentant, & offerunt, à quo demum suam potestatem accipiat: est igitur electio ista tantum conditio sine qua Deus potestatem Pontificis in hominem non transferret, non autem ratio, seu medium quo electores ipsi eam potestatem electo tribuant.

RESOL. XXI.

An Reges in aliquo casu sint indices exemptorum? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 73.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenent Doctores, quos citant & sequuntur Pereira de manu Regia p. 2. c. 22. n. 18. Bobadilla in pol. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 127. & Cenedo in Decretum collect. 37. n. 3. afferentes quod Clerici, imò & omnes Ecclesiasticae personæ exemptæ ab Ordinariis locorum, quamuis sint immediate subiectæ Pontifici, si tamen non habeant superiorem in Regno, qui eos puniat, si delinquant, possunt conueniri eorum iudicibus laicis, eo pacto, quo tradit Thomas Mieres in cõst. Cathal. collat. 2. c. 11. in princ. Vide etiam Michaëlem Roussel in histor. Pontific. iuris. lib. 4. cap. 3. num. 46.

2. Sed hanc opinionem Camillus Borellus in addit. ad speculum Bellug. rubr. 11. §. videndum, in lit. G. existimat esse iniquam, nec seruari debere, & nouissimè reprobatur Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. nu. 37. illam vocando fallam, quia cum generaliter omnes Ecclesiastici à laica iurisdictione immunes sint, multo